

УДК 929:378 (КДПУ) (1978–2006)

**БОБОЧКО ВАСИЛЬ МИКОЛАЙОВИЧ – МАТЕМАТИК-НАУКОВЕЦЬ,
УПРАВЛІНЕЦЬ, ВИКЛАДАЧ**

Леськів І.О., Ріжняк Р.Я.

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира
Винниченка, м. Кропивницький, Україна*

У статті досліджуються основні факти науково-педагогічної та управлінської діяльності протягом 1978–2006 років старшого викладача математичного аналізу, декана фізико-математичного факультету тодішнього м. Кіровограда Василя Миколайовича Бобочко. Визначається характеристика В.М. Бобочко як високоосвіченого математика, педагога, науковця, декана.

Ключові слова: В.М. Бобочко, математик, викладач, науковець, декан (управлінець).

**BOBOCHKO VASYL MYKOLAYOVYCH – MATHEMATICIAN-
SCIENTIST, MANAGER, TEACHER**

Leskiv I.O., Rizhniak R.Ya.

*The Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University,
Kropyvnytskyi, Ukraine*

The article investigates the main facts of scientific, pedagogical, and managerial activity during 1978–2006 of the senior teacher of mathematical analysis, dean of the physics and mathematics faculty of the then city of Kirovograd Vysyl Mykolayovych Bobochko. The characteristic of VM is defined. V.M. Bobochko as a highly educated mathematician, teacher, scientist, dean.

Key words: V.M. Bobochko, mathematician, teacher, scientist, dean (manager).

Бобочко Василь Миколайович народився 1 квітня 1946 року в селі Горінчево, Хустського району Закарпатської області в селянській сім'ї [1, арк. 3]. 1952 року він пішов до першого класу Горінчівської школи, яку закінчив в 1962 році. Цього ж року в серпні Василь Бобочко вступив на фізико-математичний факультет (спеціальність Математика) Ужгородського державного університету. В червні 1967 року Василь Миколайович закінчив фізико-математичний факультет і отримав диплом № 598222 за спеціальністю «математик, викладач математики», який був зареєстрований за № 312 від 29 червня 1967 року [1, арк. 7].

Після закінчення університету В.М. Бобочко був направлений працювати вчителем математики в Іршавський район Закарпатської області – з 15 серпня 1967 року по 20 травня 1968 роки працював вчителем математики й фізики в Чернопотіцькій середній школі. З 21 травня 1968 року по 1 червня 1969 року Василь Бобочко перебував у лавах Радянської Армії. Спочатку навчався в Харківській школі молодих командирів, а після її закінчення служив в місті Житомир – отримав військове звання молодший сержант (війська протиповітряної оборони) [1, арк. 5]. Після закінчення військової служби знову повернувся в Іршавський район і два місяці працював в загальноосвітній школі. В серпні 1969 року його направили працювати директором Брідської восьмирічної школи. З серпня 1971 року по вересень 1972 року працював вчителем математики цієї ж школи.

У вересні 1972 року В.М. Бобочко вступив до аспірантури при Ужгородському державному університеті за спеціальністю «Диференціальні та інтегральні рівняння». Аспірантуру закінчив у вересні 1975 року й працевлаштувався старшим викладачем в Ужгородському державному університеті, пропрацювавши на цьому місці до серпня 1978 року. Паралельно працював вчителем математики в Іршавській середній школі до того ж 1978 року [1, арк. 5]. У характеристиках з місць роботи зазначалося, що В.М. Бобочко на належному методичному й фаховому рівня проводив групові й індивідуальні консультації, кожного року давав відкриті консультації з математики, які проходили на високому рівні. В школі проводив індивідуальну роботу з учнями і населенням села щодо залучення їх до навчання, був авторитетом серед вчителів та учнів. Постійно працював над підвищенням свого культурного й фахового рівня [1, арк. 11].

21 червня 1977 року В.М. Бобочко в Інституті математики УРСР (м. Київ) захистив дисертацію на звання кандидата фізико-математичних наук, що було затверджено 12 жовтня 1977 року Вищою атестаційною комісією Ради Міністрів СРСР відповідним рішенням (диплом кандидата фізико-математичних наук № 004472) [1, арк. 8].

Саме з травня 1978 року розпочинається нова сторінка в біографії Василя Миколайовича – вченою радою Кіровоградського державного педагогічного інституту імені О.С. Пушкіна (протокол № 10 від 29 травня 1978 року) він був обраний на посаду старшого викладача кафедри математичного аналізу фізико-математичного факультету [1, арк. 9, 10, 12]. А з 15 серпня 1978 року В.М. Бобочко приступив до роботи в нашому інституті на посаді старшого викладача (наказ № 64 від 16 серпня 1978 року) [1, арк. 15]. Зазначимо унікальний випадок діяльності бюрократії, який припав саме на документацію Василя Миколайовича: його заява про прийом на посаду, датована 15 серпня 1978 року, підписана «До наказу» ректором Ф.Г. Овчаренком [1, арк. 9], а згаданий наказ від 16 серпня 1978 року – вже новим ректором О.Є. Полярушем [1, арк. 15].

Від самого початку перебування в інституті кар'єра Василя Миколайовича стрімко злетіла вгору – вже 30 жовтня 1978 року відбулося засідання вченої ради інституту, на якому Василя Миколайовича обирають на посаду завідувача кафедрою математичного аналізу. Це реалізується наказом № 94-к по інституту від 12 листопада 1978 року [1, арк. 16].

За час роботи в інституті В.М. Бобочко показав себе теоретично підготовленим, знаючим фахівцем. Він викладав студентам-математикам математичний аналіз та спеціальний курс з математичного аналізу, керував написанням курсових та дипломних робіт. До 1981 року під його керівництвом були підготовлені на Республіканський і Всесоюзний конкурси 5 студентських робіт. Одна з цих робіт на Всесоюзному конкурсі була відзначена заохочуваною премією. Приймав активну участь у громадському житті факультету. За час роботи в інституті він був заступником декана факультету з суспільно-політичної практики студентів, куратором групи й головою первинної організації товариства «Знання» на фізико-математичному факультеті. Часто виступав з лекціями перед вчителями шкіл і студентами. Як зазначалося у характеристиці, підписаній керівництвом факультету, за період роботи на факультеті проявив себе як

дисциплінований, скромний, політично грамотний викладач та керівник, який систематично підвищував свій ідейно-теоретичний рівень та користувався повагою і авторитетом серед викладачів та студентів [1, арк. 19].

Перебування В.М. Бобочка на посаді завідувача кафедри математичного аналізу відзначалося активною діяльністю щодо створення умов для продуктивної діяльності викладачів та студентів. 1979 року при кафедрі розпочали роботу два навчальні кабінети: кабінет методики викладання математики (ауд. № 617) та кабінет шкільної математики (ауд. № 608). Кабінети в достатній мірі були обладнані технічними засобами навчання: кіноапарат «Україна», кодоскоп, діапроектор «Протон», епідіаскоп, 2 модульних автоматизованих класи, 2 контролюючих пристрої «Вогник», фільмоскоп, 2 магнітофони, 2 програвачі, діапроектори «Альфа», «Світязь». Технічні засоби навчання використовувалися викладачами кафедри як при навчанні студентів, так і для контролю за їх знаннями. При допомозі магнітофонів практикувалося проведення математичних диктантів, підготовлених самими студентами, до деяких тем шкільного курсу математики були повністю підготовлені матеріали до кодоскопа та діапроектора. Навчальні кінофільми та діафільми, які демонструвалися в кабінетах, допомагали студентам не лише краще оволодіти програмовим матеріалом, а й сприяли виробленню методичних прийомів з використання ТЗН у школі. Практикувалася перевірка знань студентів на контролюючих пристроях типу «Вогник»: були складені контрольні завдання до окремих тем («Границя і неперервність функцій», «Похідна і її застосування» і т.д.). Завдяки зусиллям викладачів та студентів кабінет систематично поповнювався наочністю, методичною літературою, додатковим матеріалом. Виготовлено було комплект таблиць з математики для 4–5 класів, систематизувалися таблиці для 6–10 класів, постійно діяв змінний стенд «Сьогодні на уроці». Велика кількість моделей використовувалося при розв'язуванні геометричних задач. Кабінети надавали істотну допомогу

студентам-практикантам факультету. Постійно діяли стенди «На допомогу студенту-практиканту», та «З передового досвіду», на яких були виставлені кращі зразки оформлення документації, конспекти уроків, позакласних заходів з предмету. Пізніше, уже в 1990-х роках в аудиторії № 601 був організований кабінет передового педагогічного досвіду, де був зібраний і узагальнений матеріал із досвіду роботи кращих учителів математики Кіровоградської області, а також праці з методики математики викладачів кафедри [2, с. 54].

9 серпня 1981 року відбулася вища атестаційна комісія при Раді Міністрів СРСР, на якій Бобочку Василю Миколайовичу присвоїли вчене звання доцента кафедри математичного аналізу (атестат ДЦ №047646, протокол № 38 д/8) [1, арк. 20]. А 23 січня 1984 року Василя Миколайовича було переобрано на посаду завідувача кафедрою математики (наказ №10-к від 30 січня 1984 року) [1, арк. 24].

31 січня 1989 року Василя Миколайовича було звільнено з посади завідувача кафедрою математичного аналізу у зв'язку із закінченням терміну обирання на посаду. Але він залишився працювати на посаді доцента цієї кафедри (наказ №15-к від 10.02.1989 року) [1, арк. 31], а з 01.01.1992 року у зв'язку з реорганізацією факультетських кафедр – на кафедрі математики [1, арк. 33]. З 1 грудня 1995 року з В.М. Бобочком було укладено безстроковий трудовий договір на посаду доцента кафедри математики (наказ № 1-ак від 2 січня 1996 року) [1, арк. 43].

З 1991 по 1995 роки Василь Миколайович викладав курс математичного аналізу на спеціальності «Математика» та «Математика і фізика», керував педагогічною практикою в студентів, був керівником з написання дипломних робіт. З 1996 року В.М. Бобочко розпочав читати курс вищої математики на природничо географічному факультеті (спеціальність «Праця») та спеціальний курс на фізико-математичному факультеті. Крім того, був куратором групи фізмату – відвідував гуртожиток згідно графіка відвідувань,

готував свою групу до Брейн-рингу, який був проведений в кінці листопада 1995 року.

Василь Миколайович як науковець щорічно виступав на наукових конференціях різних рівнів, приймав активну участь в роботі наукового семінару, яким керував професор Ю.І. Волков. Сфера його наукових інтересів відносилася до асимптотичних методів розв'язування диференціальних та інтегро-диференціальних рівнянь. Лише протягом 1991–1995 років він опублікував більше 20 наукових робіт, в яких розкривалися теоретичні особливості асимптотичного інтегрування систем диференціальних рівнянь з точкою звороту [3], сингулярно збурених диференціальних рівнянь з нестабільним спектром граничного оператора [4] та інші проблеми [5]–[10]. Повний список наукового доробку доцента Бобочка В.М. за 1991–1995 роки відображений у його особовій справі [1, арк. 44–45].

Бажання Василя Миколайовича серйозно зайнятися підготовкою докторської дисертації «Асимптотичне інтегрування систем сингулярно збурених диференціальних рівнянь з точками повороту» виразилися в тому, що з 1 лютого 1997 року по 31 січня 1999 року він був переведений на посаду старшого наукового співробітника кафедри математики (наказ №138-к від 4 грудня 1996 року) [1, арк. 48]. А з 1 лютого 1998 року він за сумісництвом розпочав діяльність на посаді старшого наукового співробітника у держбюджетній темі «Розв'язання сингулярно збурених диференціальних рівнянь методом регуляції. Рівняння Орра-Зоммерфельда» [1, арк. 54].

Протягом перебування на посаді старшого наукового співробітника В.М. Бобочко брав участь у 6-тій (1997 р.) і 7-мій (1998 р.) Міжнародних конференціях імені академіка Кравчука, у Міжнародній конференції, присвяченій 80-річчю академіка Митропольського Ю.О. (1997 р.), у Всеукраїнській конференції, присвяченій 70-річчю професора В. Скоробагатька (1997 р.), у Міжнародному симпозиумі, присвяченому 60-річчю академіка Самойленка А.М. (1998 р.), у Міжнародній конференції з

диференціальних рівнянь (1998 р.), звітував на наукових семінарах у Київському державному університеті під керівництвом академіка Шкіля М.І., опублікував 17 наукових праць. У травні 1998 року наукові результати були оформлені у вигляді дисертації на звання доктора фізико-математичних наук, яка була подана до розгляду на кафедрі диференціальних рівнянь Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка (завідувач кафедри професор Перестюк М.О.) [1, арк. 59]. Протягом цього періоду В.М. Бобочко став володарем граната «Соросівський доцент» Міжнародного фонду «Відродження», який він отримав в 1996 році за вагомий внесок в розвиток математики.

Бобочка Василя Миколайовича після закінчення терміну перебування на посаді старшого наукового співробітника було прийнято на посаду доцента кафедри математики з 1 лютого 1999 року строковим договором терміном на 1 рік та з умовою подання до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора фізико-математичних наук (наказ №17-к від 17 лютого 1999 року) [1, арк. 66]. У довідці-подання на представлення до нагородження Почесною Грамотою МОН України зазначалося, що В.М. Бобочко сумлінно та якісно виконує свої обов'язки, вимогливий до себе та до оточуючих, на високому професійному рівні забезпечує навчальний процес. Протягом 20 років Василь Миколайович на належному науковому й методичному рівні викладає одну з основних дисциплін кафедри – математичний аналіз, також вів курс методики викладання математики та читав лекції зі спецкурсу «Сингулярно збурені диференціальні рівняння»; керував написанням курсових та дипломних робіт. З 1997 року здійснював керівництво підготовкою кандидатської дисертації В.О. Болілого (успішно захищеної 2003 року). Він був автором кількох навчальних і методичних посібників для студентів математичних спеціальностей навчальних закладів освіти III–IV рівні акредитації [1, арк. 74].

15 жовтня 1999 року Василь Миколайович звільнився з посади доцента кафедри математики у зв'язку із вступом до докторантури Київського

державного університету імені Т.Г. Шевченка строком на три роки (наказ № 228-34 від 10 вересня 1999 рік) [1, арк. 79, 80]. Протягом перебування в докторантурі Василь Миколайович залишався на кафедрі математики сумісником [1, арк. 82, 84, 86, 89]. А з 16 вересня 2002 року у зв'язку із закінченням терміну навчання у докторантурі В.М. Бобочка було призначено на посаду доцента кафедри математики (наказ № 108-к від 2 вересня 2002 року) [1, арк. 91]. Його докторська дисертація на той момент була подана та прийнята до захисту. На жаль, не дивлячись на справді потужний науковий доробок Василя Миколайовича [1, арк. 114–118], через співпадання цілої низки об'єктивних та, в основному, суб'єктивних причин результативною ця наукова спроба нашого колеги так і не стала.

З приходом до керівництва університетом молодій команди управлінців на чолі з професором В.В. Радуллом знову знадобився управлінський досвід Василя Миколайовича – з 7 листопада 2003 року його призначають на посаду виконувача обов'язки декана фізико-математичного факультету (наказ № 146-к від 6 листопада 2003 року) [1, арк. 98]. Згідно рішення вченої ради інституту (протокол № 4 від 02.12.2003 р.) його було обрано на посаду декана фізико-математичного факультету [1, арк. 107–109]. А 26 січня 2004 року на черговому засіданні вченої ради університету В.М. Бобочка було обрано на посаду професора кафедри математики (протокол № 2 від 26.01.2004 р., наказ № 14-к від 30.01.2004 р.) [1, арк. 127]. За неповних 3 роки перебування Василя Миколайовича на посаді декана фізмату на його долю припав складний період зміни навчальної документації університету та факультету (у зв'язку з початком впровадження кредитно-модульних технологій організації навчального процесу), студентських хвилювань (через події, пов'язані з Помаранчевою революцією в Україні) та кадрових перестановок у менеджменті університету. У серпні 2006 року В.М. Бобочко за власним бажанням переводиться до Карпатського інституту підприємництва на посаду професора кафедри фундаментальних та науково-природничих дисциплін [1, арк. 159, 161].

Протягом майже 30-річного періоду перебування на фізико-математичному факультеті Василь Миколайович Бобочко залишив помітний слід у його життєдіяльності. І перш за все, як високоосвічений та потужний фахівець в області застосування асимптотичних методів в теорії диференціальних та інтегро-диференціальних рівнянь. Його вражаючий та переконливий науковий доробок давав підстави колегам цінувати Василя Миколайовича як справжнього науковця. По-друге, його діяльність на посаді завідувача кафедрою математичного аналізу на довгі роки забезпечила розвиток стійких навчальних та наукових традицій, матеріального забезпечення кафедри та її кадрову політику. По-третє, він завжди залишиться в пам'яті вдячних студентів-вихованців як класний, грамотний, вимогливий та поважний викладач та вихователь.

Список використаної літератури

1. Особові справи працівників інституту, які мають наукові ступені та звання. Архів Кіровоградського державного педагогічного інституту імені В.К. Винниченка. Справа Бобочка В.М. Арк. 1–164.
2. Фізико-математичному факультету – вісімдесят: витоки становлення, сьогодення, перспективи. Загальна редакція Р.Я. Ріжняка. Кіровоград, КОД, 2010. 160 с.
3. Бобочко В.М. Асимптотичне інтегрування систем диференціальних рівнянь з точкою повороту. *Дифференциальные уравнения*. 1991. Т. 27. № 9. С. 1505–1515.
4. Бобочко В.М. Сингулярно збурена задача Коші з точкою повороту. *Математична фізика і нелінійна механіка*. Київ: Інститут математики АН УРСР. 1991. 16(50). С. 68–74.
5. Бобочко В.М. Задача Коші з кратною точкою повернення. *Дифференціальні рівняння з частковими похідними*. Міжвуз. сб. научн. тр. РГПУ ім. Герцена. Ленінград. 1992. С. 7–25.

6. Бобочко В.М. Рівняння типу Орра-Зоммерфельда з двома точками повороту. *Дифференциальные уравнения*. 1992. Т. 28. № 10. С. 1559–1570.
7. Бобочко В.М. Спільна точка повороту в теорії сингулярних збурень. Теорія функцій. Диференціальні рівнянь в математичному моделюванні. Воронеж. 1993. С. 26.
8. Bobochko V.M. The system of the differential equations with two turning point. *International Conference on Functional Differential Equations and Applications*. Moscow. 1994. С. 12.
9. Бобочко В.М. Асимптотика розв'язку систем диференціальних рівнянь з двома точками звороту. Нелінійні крайові задачі математичної фізики та їх застосування. Київ. 1994. С. 29.
10. Бобочко В.М. Нестабільна точка повороту в системах диференціальних рівнянь з аналітичним оператором. Нелінійні крайові задачі математичної фізики та їх застосування. Київ. 1995. С. 31–33.